

AKTUELNA ZAKONSKA REGULATIVA I KVALITET FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA

Poverenje u finansijske izveštaje podrazumeva, edukovane računovođe, standardizovane osnove, harmonizovane principe, transparentne i poštene podatke finansijskog izveštavanja

Tri godine od donošenja važećeg Zakona o računovodstvu i reviziji („Službeni glasnik RS“ br. 46/06) i njegove „primene“, pokazale su da je finansijsko izveštavanje u Srbiji palo na najniži nivo kvaliteta, sa veoma izraženom nepouzdanosti finansijskih izveštaja i izveštaja revizora. Ovo je svakako rezultat primene sadašnjih propisa o računovodstvu, a i onih donetih posle 2002. godine, na čiji kvalitet, još u fazi pripreme i donošenja su ukazivali mnogi dobronamerni analitičari, svih ovih godina, upozoravajući da zakonodavstvo, koje reguliše finansijsko izveštavanje, a posebno poslednji zakon, doprinose stvaranju jednog opšteg haosa u ovoj oblasti, sa nesagledivim posledicama. Posebno je Savez računovođa i revizora Srbije, u ime svih profesionalnih računovođa u Srbiji, ukazivao na sve nedostatke i nedoslednosti predloženih i donošenih propisa, a posebno u fazi predloga Vlade i nakon donošenja važećeg Zakona o računovodstvu i reviziji. Celo izdanje „Glasa računovođa“, br. 9, bilo je posvećeno svim nedostacima i pogubnim odredbama tog zakona, koji je poništio sva dobra dostignuća u razvoju finansijskog izveštavanja u Srbiji i stvorio „uslove“ koji omogućavaju da danas mnoge finansijske izveštaje sastavljaju nekompetentna lica, na osnovu sumnjivih podataka, često prepisujući tuđe ili predhodne svoje finansijske izveštaje.

Ovakvo stanje u finansijskom izveštavanju u Srbiji, za koje se s pravom može reći da doprinosi produbljivanju nastale opšte krize, navelo je čak i neke autore i branitelje postojećeg zakona, da priznaju njegov negativan uticaj na opšte stanje, pa su i oni predlagači izmene zakona. Među ovima ima i članova Nacionalne komisije za računovodstvo, stim što njihov cilj nije brza izmena zakona, već proces, u kome će se najpre utvrditi nekakva Strategija i akcioni program, a tek posle toga izmena zakona i to sve u ličnom ili povezanom interesu.

Koji su osnovni nedostaci bili i ostali u važećem Zakonu o računovodstvu i reviziji?

1. Članom 2. Zakona je jasno definisano ko donosi zakonsku i internu regulativu i prati njenu primenu. Kod profesionalne regulative, koja je u zakonu propisana kao obavezna za primenu, i koja je ustvari osnova finansijskog izveštavanja, propisani su za primenu Okvir za pripremanje i prikazivanje finansijskih izveštaja, MRS/MSFI, sa tumačenjima koja su sastavni deo standarda, MSR i Kodeks etike za profesionalne računovođe, bez definisane nadležnosti iako je potpuno jasno da se ova regulativa ne može primeniti bez jasnih ovlašćenja i nadležnosti profesionalne organizacije, članice

Međunarodne federacije računovođa i drugih regulatornih tela. Od svega, za tri godine objavljeni su u „Službenom glasniku RS“ (suprotno Zakonu ali i globalnim profesionalnim normama) samo, loše preveden i bez dozvole Odbora Okvir i MRS/MSFI, bez tumačenja, dok je ostala neophodna regulativa ostala u sferi imaginacije. Ovakva situacija je dovela do problema primene MRS/MSFI, jer nije jasno kako se primenjuju bez obaveznih tumačenja, a nezna se ni kakve MSR primenjuju revizori, jer nije doneto ni upućujuće rešenje o njihovoj primeni, što znači da još uvek nisu stvoreni uslovi za primenu Zakona. Svu ovu regulativu u izvornom obliku mogu i primenjuju samo profesionalne računovođe članovi Saveza, s obzirom da ih je Savez preveo, ažurirao, objavio i svoje članove - računovođe edukovao za primenu.

2. Zakonom je uređeno, da mala pravna lica i preduzetnici mogu, ali ne moraju da primenjuju MRS/MSFI, a da će za one koji se odluče da ih ne primenjuju ministar finansija propisati način priznavanja, merenja i procenjivanja imovine i obaveza, prihoda i rashoda u skladu sa zakonskom i profesionalnom regulativom. U skladu sa ovom odredbom ministar je uz pomoć Nacionalne komisije za računovodstvo doneo zbnjujući Pravilnik, koji je u mnogim delovima neprimenljiv, a u nekim delovima nejasan. Nezna se dali iko primenjuje taj i takav Pravilnik i na koji način, jer to niko nije obelodanio, niti ko to evidentira i kontroliše.

3. Prevođenje, objavljivanje i usklađivanje MRS/MSFI i MSR, prema Zakonu o računovodstvu i reviziji, dato je pravnim licima ili organima, koji od međunarodnih regulatornih tela dobiju pravo da prevode i objavljuju ovu regulativu. S obzirom da Savez jedini ima ta prava po osnovu članstva u IFAK-u i drugim globalnim profesionalnim telima, logično bi bilo da u rešenju ministra finansija bude, kao što to Zakon nalaže upisano da je Savez pravno lice iz člana 3. Zakona koje prevodi, objavljuje i usklađuje profesionalnu regulativu, posle koga bi se znalo koja, kakva i kako se profesionalna regulativa primenjuje u Srbiji. Međutim, odnos pojedinih činovnika Ministarstva finansija prema Savezu ali i dela članova Nacionalne komisije za računovodstvo, onemogućava primenu Zakona. Ovakav odnos Ministarstva finansija prema Savezu predstavlja ustvari odnos prema profesionalnoj regulativi, odnosno prema osnovama za pripremu i sastavljanje finansijskih izveštaja, drugim rečima prema standardizaciji i kvalitetu finansijskih izveštaja.

4. Odustajanje od primene nacionalnih računovodstvenih standarda vezanih za obrazovanje računovođa (ROS 31) i računovodstveni softver_ (RSS 33), koja je bila jedna od najboljih tekovina u razvoju računovodstva u Srbiji i neprimenjivanje Kodeksa, pogubno je uticalo na kvalitet i pouzdanost finansijskih izveštaja u Srbiji. Iako Kodeks zahteva profesionalnog računovođu, obrazovanog i edukovanog za poslove računovodstva, odustajanje od nacionalnih standarda je odmah shvaćeno, zahvaljujući tumačenjima pojedinih činovnika Ministarstva

finansija, povezanih sa pojedinim privatnim komercijalnim i revizorskim preduzećima, da finansijske izveštaje može da sastavlja bilo ko, bez obzira na profesionalna znanja i zvanja. Ovo je dovelo da u Srbiji finansijske izveštaje, u mnogim slučajevima, sastavljaju lica koja nemaju ni elementarnog znanja iz računovodstva, često prepisujući tuđe finansijske izveštaje ili svoje iz ranijih godina, koristeći veoma sumnjive softvere. Zakonom je uređeno da pravna lica i preduzetnici moraju da koriste standardan računovodstveni softver, ali nigde nije rečeno koji standard to reguliše.

5. Regulisanje revizije u Zakonu, na način kako je regulisano, bez kontrole kvaliteta, dodatno doprinosi smanjenju pouzdanosti finansijskih izveštaja. Formiranjem Komore ovlašćenih revizora i donošenjem određenih pravila od strane njenih organa, revizija je pretvorena u biznis zatvorenog tipa (u kojem je tridesetak tih firmi ostvarilo, u 2008. godini, prihod od preko 40 miliona evra), bez ikakve odgovornosti, tako da revizija finansijskih izveštaja i nema nikakav značaj za javnost, osim dobrog posla za revizorske firme i značajnog troška za klijente obavezne revizije. Posebno je problematično pitanje broja ovlašćenih revizora, njihove stručne i starosne strukture, programa edukacije i načina nostrifikacije i sticanje kvalifikacija za obavljanje ovog posla. Svakako je veoma malo ovlašćenih revizora, s obzirom na broj pravnih lica koji imaju obavezu revizije, od kojih je veliki broj u statusu penzionera, iako ima hiljade profesionalno stručnih računovođa koji su sprečeni da rade ovaj posao. Za celo vreme od formiranja Komore, tek neznatan broj lica je stekao određene kvalifikacije, ali većina od njih je bez mogućnosti dobijanja licence, s obzirom na protivzakonito propisani radni staž u reviziji, utvrđen pravilima Komore. Ako se zna da oko 100 ovlašćenih revizora vrši reviziju oko 5.000 finansijskih izveštaja, po izvorima Komore oko 8.000, onda je jasno koji je kvalitet tih revizija, uz posebno pitanje kome trebaju revizorski izveštaji koji se dostavljaju do kraja septembra. Rešenja o reviziji, rad Komore ovlašćenih revizora, ali i rad revizorskih firmi su dobar primer kako netreba da se radi, čime se potvrđuje konstatacija lošim propisima, u funkciji monopolskog biznisa.

6. Zakonom i odlukom Vlade republike Srbije, formirana je Nacionalna komisija za računovodstvo, većinom od lica koja nemaju interesa za kvalitetnijim finansijskim izveštavanjem, koja za skoro tri godine ništa nije doprinela unapređenju finansijskog izveštavanja u Srbiji, baveći se povremeno pitanjima koja, po članu 60. Zakona, nisu u njenoj nadležnosti i to na teret poreskih obveznika Srbije.

7. Primena i ovakvog zakona bez ikakve kontrole, dovela je do totalnog haosa u finansijskom izveštavanju, sa nesagledivim posledicama. Sigurno je da samo finansijski izveštaji, koje su sačinile profesionalne računovođe, članovi Saveza, a to verovatno nije ni

polovina od ukupnog broja, imaju potrebanu pouzdanost, dok se to za druge ne može reći.

Sve što je rečeno, pokazuje koliko je postojećim zakonom unazađeno finansijsko izveštavanje u Srbiji, sa velikim brojem nepouzdanih finansijskih izveštaja, koji bi trebalo da posluže mnogim eksternim korisnicima da donesu značajne poslovne odluke.

Imajući predhodno u vidu, Savez računovođa i revizora Srbije, jedina profesionalna organizacija u Srbiji, član Međunarodne federacije računovođa, posvećena standardizovanom savremenom finansijskom izveštavanju, zasnovanom na globalnim zahtevima i profesionalnim standardima, u želji da se što pre prekine kaos u finansijskom izveštavanju u Srbiji, predlaže donošenje novog, savremenog i jasnog Zakona o računovodstvu i reviziji, u tekstu koji je dat u prilogu i to po hitnom postupku.

Savez je i ranije predlagao tekst Zakona, čini to i ovog puta svestan finansijske moći privatnih komercijalnih izdavača i pojedinih revizorskih preduzeća, koji već duže vreme imaju veliki uticaj na Ministarstvo finansija prilikom izrade propisa o računovodstvu, a čiji je uticaj bio presudan kod predlaganja i donošenja sadašnjeg Zakona o računovodstvu i reviziji i podzakonskih akata vezanih za ovaj Zakon. Svakom dobronamernom, a posebno Ministarstvu finansija, ukoliko žele visoko kvalitetne i pouzdane finansijske izveštaje, treba da bude jasno da navedena preduzeća, svoju komercijalnu profitabilnost grade na lošim zakonskim rešenjima, pa samim tim nisu zainteresovana za kvalitet zakona, što najbolje potvrđuje sadašnji Zakon i stanje u finansijskom izveštavanju u Srbiji.

Savez ovo čini imajući u vidu globalne članske obaveze – poluvekovne ciljeve a u skladu sa registrovanom delatnosti i kao značajan činilac strategije borbe protiv pranja novca i strategije u edukaciji računovođa za implementaciju globalnih standarda – promoviše predlog Zakona o računovodstvu koji bi omogućio institucionalni okvir za izgradnju modernog i pouzdanog sistema finansijskog izveštavanja, potpuno harmonizovanog sa Evropskom Unijom, obzirom da tamo težimo, a sa postojećim zakonom ne možemo.

Drugi, veoma važan razlog je da profesionalne računovođe, kao kreatori kvaliteta finansijskog izveštavanja, dobiju status i ulogu koju imaju računovođe razvijenih zemalja.